

բնորոշ փայտե կժերը՝ զանազան ձևի և մեծության: Չի պատահում նաև ամանեղեն շարելու համար պատրաստված դարակը, որով աշխատում է հյուրի առանձին ուշադրությունը գրավել լոռեցին և մանավանդ Ախալքալակի և Ախալցխայի նախկին կարնեցի հայր: Լոռում դարակակալի վրա տանտիկինը ճաշակով դասավորում է իր գեղեցիկ սրբված և կլեկած պղնձեղենը, իսկ Կարնո գավառից գաղթած լենինականցի, ախալցխացի և ախալքալակցի հայր մի քանի հարկ շարում է իր կավեղենի ժողովածուն, աշխատելով տպավորություն գործել նրա և՛ գեղեցկությամբ, և՛ բազմաձևությամբ, և՛ տարբեր մեծությամբ:

Տան մեջ քմահաճ կարգավորությամբ դարսված են խնոցիները, մեծ ու փոքր տաշտերը, կաթնատնտեսական դատարկ և զբաղեցրած պարագաները. պանրի և յուղի ափիկեր: Սյուներից կախված են զանազան կաշվե պարկեր, փոկեր, զենքեր՝ հրացան, երկփող և միափող վառողաման, դաշույն, կեռ սուր, որոնք կախված են պատերին ցցած փայտե կամ երկաթե խոշոր ու մանր գամբրից: Աջակողմյան կամ ձախակողմյան դույզ սյունների միջև մարդու հասակի բարձրության վրա սյունից սյուն հաստատված է ամուր ձող, սալք կամ սրբաղան, որը մի դեպքում փոխարինում է ձգված պարանին, վրան փալաս, գորգ, փոկեր, սանձ և նման իրեր փոելու, մյուս դեպքում՝ մրգի կախաններ և կանաչեղեն կախելու և շորացնելու համար:

Պատերի տակ կանգնեցրած են ջվալներ, խաբարներ: Զանգեզուրի ազրբեջանական գյուղերում դարադամի ներսը նույն պատկերն է ներկայացնում: Միայն այստեղ ավելի շատ են յուղի, պանրի, մածուխի ափիկեր, գրեթե միշտ պատրաստ մաֆրաշը՝ մեջը սեղմ ճիսած անկողիններով և շորերով, ձիերի թամբերն ու փալանները: Ամենն ասում է, որ տանտերը դեռ շատ ուժեղ կապված է անասնապահության հետ և ամեն ինչ պատրաստ է պահում ըստ առաջին պահանջի իր ընտանիքի մի նշանավոր մասը սարն ուղարկելու համար:

Հացատոնը-դարադամը, որն առանձնապես հաճախակի է պատահում և՛ Սիսիանում, և՛ հարևան Բուն Զանգեզուրի գյուղերում, ձգվում է և հարավ մինչև Արծվանիկ և ավելի հեռու, որտեղ նրա կողքին արդեն նրա հետ մրցում է և հետզհետե վերջնականապես նրան դուրս մղում երկար պատշգամբավոր, անյլթիկ, լույսը կողքի պատուհաններով ստացող ձևը: Այժմ հին ձևի շենքերը կամ քանդվել են և փայտեղենը գործ է դրված նոր կառուցումների վրա կամ վեր են ածվել խոհանոցի, պահեստի, սոսկ քօնրատօնի, իսկ հարսանիքի կամ թաղման ժամանակ ծառայում են որպես հարկավոր լրացուցիչ զետեղարան, հարսնավորների կամ հուղարկավորների համար: Նոր տները հրաժարվել են վերևի լույսից և լուսամուտներ են թողնում պատերի մեջ գրեթե միշտ դեպի պատշգամբ, բայց երբեք ետևի պատի մեջ, անշուշտ հակառակ քամուց խույս տալու համար: Բնակարանը բաղկացած է լինում մեկ կամ երկու, նույնիսկ երեք սենյակներից՝ մի շարքով ձգված, առջևից ընդհանուր երկար և լայն պատշգամբ, որը շենքի անհրաժեշտ մասն է և փոխարինում է հացատօնի սրհարին: Եթե տունը երկուհարկանի է, որ ավելի և ավելի հաճախ է պատահում, վերին հարկը տանող փայտե կամ քարե սանդուխթ միշտ բակիցն է, ոչ թե պատշգամբի տակից: Վերին հարկը ծառայում է որպես բնակարան, ստորինը՝ որպես խոհանոց, մառան, պահեստ, նույնիսկ որպես ախոռ: Զմեռը, սակայն, գերադասում են այստեղ, ինչպես և Լեռնային Ղա-